

Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Josephschool

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	2
1.1 Meldrecht	3
2. De vijf stappen uit de Meldcode met het vernieuwde afwegingskader.....	4
2.1 Volgorde van de stappen	6
Stap 1: In kaart brengen van signalen.....	6
Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis	7
Stap 3: Gesprek met de ouder (zie ook: in gesprek met ouder/verzorger)	8
Stap 4 en 5: Wegen aard en ernst en beslissen melden bij Veilig Thuis en hulpverleners:.....	9
2.2 Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode (afwegingskader)	11
2.3 Termijnen van de stappen	12
3. Privacy	13
4. Rollen en verantwoordelijkheden bij de Meldcode op de Josephschool.....	14
4.1 Bij Uitvoering.....	14
Signalering	14
Gesprek met ouders	14
Vermoeden wegen	14
4.2 Bij een sterk vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling	14
4.3 Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid	14
4.4 Geen acute onveiligheid of structurele onveiligheid.....	14
4.5 Algemeen	15
4.6 Bij implementatie.....	15
Bijlage 1 Signalenlijst kindermishandeling 4- tot 12-jarigen.....	16
Bijlage 2 Checklist signalen.....	21
Bijlage 3 Melding bij het Veilig Thuis Haaglanden en stappenplan	25
Bijlage 4 Acute en structurele onveiligheid en disclosure	27
Bijlage 5 Adressen en websites algemeen.....	29
Bijlage 6 De DESSAUR-methode	30
Bijlage 7 Methodiek Vlaggensysteem	31
Bijlage 8 Criteria Vlaggensysteem	32

1. Voorwoord

In Nederland zijn nog altijd veel kinderen die thuis verwaarloosd, mishandeld of seksueel misbruikt worden of die getuige zijn van geweld tussen hun ouders. Gevraagd aan professionals gaat het jaarlijks om ruim 118.000 kinderen. Als het aan jongeren zelf gevraagd wordt of zij thuis mishandeling meemaken, zijn de cijfers hoger: 184.000 jongeren tussen de 11 en de 17 jaar geeft aan het afgelopen jaar te zijn mishandeld (187 op de 1000 scholieren).

Kindermishandeling kan ernstige gevolgen voor kinderen hebben op korte en lange termijn. Mishandeling en verwaarlozing kunnen leiden tot lichamelijke letsels, gedragsproblemen, emotionele problemen, een ontwikkelingsachterstand, hechtingsproblemen en een posttraumatische stress stoornis. Deze gevolgen hangen ermee samen dat hun basisgevoel van veiligheid en vertrouwen in volwassenen beschadigd is geraakt en dat kinderen het gevoel hebben dat zij geen controle over hun situatie hebben. Mishandelde kinderen zijn vaak op hun hoede, voelen zich schuldig over de mishandeling of het misbruik en voelen zich alleen of in ieder geval anders dan anderen.

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen. Serieus genomen worden en een rol hebben in de besluitvorming kan kinderen helpen herstellen van hun ervaringen en hun gevoel van zelfvertrouwen en controle vergroten. Bovendien zijn kinderen een cruciale gesprekspartner: ze beschikken over onmisbare informatie over hun situatie en kunnen vaak goed meedenken over mogelijke oplossingsrichtingen.

School is voor veel kinderen die te maken hebben met kindermishandeling of huiselijk geweld een plek waar ze zich wél veilig voelen. De school is ook een plaats waar personen aanwezig zijn die iets kunnen doen om de kindermishandeling te signaleren en te stoppen. Scholen kunnen in samenwerking met hulpverleningsinstanties een bijdrage leveren aan preventie en het verzorgen van voorlichting door bijvoorbeeld het inschakelen van de GGD en andere gemeentelijke instanties. Hier zijn programma's beschikbaar voor sociale vaardigheid- en weerbaarheid training, en waar kinderen leren dat zij zich niet hoeven te schamen, dat het meer kinderen overkomt, dat ze er over mogen praten met anderen, wat hun rechten zijn en waar ze hulp kunnen vinden.

In de praktijk blijkt dat het omgaan met signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld onzekerheid teweegbrengt. Dit protocol biedt een structuur aan en geeft handvatten hoe gehandeld kan worden bij een vermoeden van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het **doel** van dit protocol is: een vermoeden van huiselijk geweld bespreekbaar maken en de signalen doorgeven voor eventuele verdere hulp. De **taak** van de school met betrekking tot kindermishandeling en huiselijk geweld, waarbij de oorzaak buiten de school ligt, is het signaleren en het aankaarten ervan bij de verantwoordelijke instanties. De school is niet verantwoordelijk voor de verandering van de situatie of voor de hulpverlening.

De Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling is één van de instrumenten om mishandelde kinderen eerder in beeld te krijgen en te beschermen tegen (meer) geweld in hun thuissituatie. Sinds 2013 is de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van kracht. Die wet houdt in dat alle organisaties die werken met kinderen en volwassenen een meldcode moeten hebben en medewerkers in staat moeten stellen daarmee te werken. Het doel van de meldcode is professionals te helpen eerder en beter te handelen als zij vermoeden dat een gezinslid thuis mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt wordt.

De overheid heeft het **basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling** opgesteld. Dit voorbeeld is vertaald naar de werkwijze op Josephschool. In het protocol van de Meldcode van Josephschool wordt beschreven welke stappen worden gezet bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld. Elke meldcode omvat dezelfde 5 stappen zoals opgenomen in het basismodel. Dat vergemakkelijkt de samenwerking tussen professionals en organisaties. De meldcode is per 1 januari 2019 aangepast en aangescherpt.

Melden bij Veilig Thuis wordt bij vermoedens van acute en structurele onveiligheid de professionele norm. Om beroepskrachten te helpen bij het bepalen of hier sprake van is, worden afwegingskaders toegevoegd. Deze worden gemaakt door de beroepsgroepen. Voor Josephschool geldt het afwegingskader voor Onderwijs en leerplichtambtenaren.

In de vernieuwde Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling is voorgesteld een aandachtsfunctionaris verplicht te stellen voor iedereen die met de Meldcode werkt. Op de Josephschool is Tamara van den Berg aangesteld als aandachtsfunctionaris. Binnen deze aanpak is een van de (verplichte) stappen van de Wet Meldcode, stap 2, een deskundige collega of aandachtsfunctionaris te consulteren. Dat impliceert dat die specifieke deskundigheid ook in huis (binnen de organisatie) aanwezig moet zijn. Het bevoegd gezag (bestuur en directie) moet altijd op de hoogte zijn van een melding binnen de Meldcode.

Een school dient een protocol Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling voorhanden te hebben waarin is vastgelegd wie wat waar wanneer en hoe doet met betrekking tot (vermoedens van) Huiselijk geweld en/of Kindermishandeling.

De kindcheck valt onder stap 1 van de meldcode en is aan de orde wanneer een volwassene of adolescent in een situatie verkeert die minderjarige kinderen (ernstige) schade kan berokkenen. In een gesprek met ouders/verzorgers moet in dat geval onderzocht worden of er (nog meer) kinderen bij ouders/verzorgers wonen en wie er voor hen zorgen. Op basis van deze informatie wordt besloten of er verdere actie ondernomen moet worden door de verdere stappen van de meldcode te zetten.

1.1 Meldrecht

De meldcode is nadrukkelijk geen meldplicht. Organisaties zijn verplicht een meldcode te hebben, professionals zijn verplicht te handelen volgens de stappen van de meldcode, maar het doorlopen van de meldcode hoeft niet te leiden tot een melding.

In de Wet meldcode is wel opgenomen dat professionals het recht hebben te melden bij Veilig Thuis. Ook als gezinsleden daar geen toestemming voor geven. Het meldrecht houdt in dat professionals persoonsgegevens van volwassenen en kinderen mogen doorgeven aan Veilig Thuis, zodat Veilig Thuis een onderzoek naar de gezinssituatie kan starten. Bovendien mogen professionals informatie geven als Veilig Thuis daar vanwege haar onderzoek om vraagt.

2. De vijf stappen uit de Meldcode met het vernieuwde afwegingskader

Onderstaand figuur toont de vijf stappen uit de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Ter ondersteuning van de beslissingen in stap 5 is voor stappen 4 en 5 in deze nieuwe versie een afwegingskader toegevoegd. Het onderliggende Afwegingskader is de uitwerking voor het Onderwijs¹.

De route van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling biedt via een stappenplan ondersteuning aan directie en medewerkers werkzaam binnen de school door duidelijk te maken wat van hen wordt verwacht en op welk moment. Het vijfstappenplan geeft aan wat er het beste kan worden gedaan wanneer er verwaarlozing, mishandeling of misbruik wordt gesignaleerd. Doel van de meldcode is om te helpen bij het herkennen en het er naar handelen bij signalen die op kindermishandeling of huiselijk geweld kunnen duiden.

De stappen gaan in *vanaf* het moment dat er signalen zijn geconstateerd. Signaleren wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van de medewerkers die binnen de school werkzaam zijn. Zo bezien is signalering geen stap in het stappenplan, maar een grondhouding die in ieder contact met het kind en de ouder wordt verondersteld. De stappen wijzen de medewerker de weg als hij meent dat er signalen zijn van huiselijk geweld of van kindermishandeling. De medewerker kan gebruik maken van signalenlijsten (bijlage 1 t/m bijlage 3) of de checklist (bijlage 4). Deze signalenlijsten en checklist kunnen de medewerker steunen in de beoordeling en besluitvorming. In de meldcode zelf worden alle stappen uitgebreid beschreven, evenals de rol en verantwoordelijkheden van personen binnen de school.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Observeer (gebruik signalenlijst)
- Onderzoek naar onderbouwing
- Informeel gesprek met ouders: delen van de zorg/signalen
- Doe, indien nodig een kind check (= check van veiligheid van kinderen bij problematiek van ouders)
- Overleg met aandacht functionaris en directie, actie richting stap 2 wordt vastgelegd.

¹ De Meldcode, Vereniging PO-Raad

Stap 2: Collegiale consultatie, raadplegen Veilig Thuis of een deskundige op het gebied van letselduiding.

- Consulteer interne en externe collega's tijdens:
- Groepsbespreking/leerlingbespreking
- Commissie van Begeleiding (CVB)
- Bilateraal overleg met jeugdarts, zorgcoördinator of andere betrokkenen, bijv. leerplichtambtenaar
- Maak gebruik van de Verwijsindex
- Consulteer Veilig Thuis ook voor letselduiding
- Inzetten Vlaggensysteem

Stap 3: Gesprek met de ouder/verzorger/kind

- Formeel gesprek met de ouder: delen van de zorg
- Uitkomsten consultaties bespreken met ouders

Stap 4: Wegen

- Wegen van de aard en ernst van het geweld of de mishandeling a.d.v. de 5 vragen

Stap 5: Beslissen à zie ook volgende pagina voor de uitwerking

- Beslissing 1: Melden bij Veilig Thuis
- Beslissing 2: Is hulpverlening (ook) mogelijk

In Stap 5 worden twee beslissingen genomen:

1. het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en vervolgens
2. het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is.

1. Melden is noodzakelijk als sprake is van:

- a. acute onveiligheid
- b. structurele onveiligheid

2. Hulpverlening is mogelijk als:

- a. De professional is in staat om effectieve/passende hulp te bieden of te organiseren.
- b. De betrokkenen meewerken aan de geboden of georganiseerde hulp.
- c. De hulp leidt tot duurzame veiligheid.

Indien hulpvragen op basis van één van deze punten niet mogelijk is, dan melden bij Veilig Thuis.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De aandachtsfunctionaris vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen. Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van de school als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort.

Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem.

2.1 Volgorde van de stappen

De stappen die worden beschreven zijn in een bepaalde volgorde gerangschikt. Deze volgorde is niet dwingend. Waar het om gaat, is dat de medewerker op enig moment in het proces alle relevante stappen heeft doorlopen, voordat hij besluit om een melding te doen. Zo zal het soms voor de hand liggen om met de ouders in gesprek te gaan over bepaalde signalen. In andere gevallen zal de medewerker eerst overleg willen plegen met een collega of aandacht functionaris. Ook kan de aandacht functionaris de keuze maken eerst Veilig Thuis te consulteren voordat hij het gesprek met de ouders aangaat. Stappen kunnen soms twee of drie keer worden gezet.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen. Zie voor de checklist van signalen paragraaf 16.

Bij vroeg signalering worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. Zelden zullen deze signalen direct duidelijkheid geven over de oorzaak zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is daarom verstandig uit te gaan van de signalen die je als leerkracht of andere betrokkene bij de leerling of in de interactie tussen ouder en leerling waarneemt.

Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van de signaleringslijst, maar realiseer je dat signalen ook altijd op iets anders kunnen duiden.

In deze fase observeer je de leerling in de klas en eventueel daarbuiten (bijvoorbeeld tijdens een huisbezoek) waardoor je de signalen in kaart kunt brengen. Het is gebruikelijk om in gesprek te gaan met de ouder(s) tijdens haal- en brengmomenten als een leerling gebracht en/of gehaald wordt. Tijdens het uitwisselen over de activiteiten van de dag, de leerling en de feitelijkheden die je opvallen, krijg je een beeld waardoor je ook met informatie van de ouder(s) de situatie in kaart kunt brengen. Daarnaast observeer je de ouder(s) en het kind tijdens overige contactmomenten. Je verzamelt alle signalen waardoor je duidelijker krijgt of er zorgen zijn en welke zorgen dit zijn.

Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen leg je schriftelijk vast. Gespreksverslagen laat je door de aandacht functionaris/ib'er lezen en eventueel ondertekenen. Hierdoor kan je later bij bijv. de inspectie van het onderwijs verantwoording afleggen indien dit wordt gevraagd. Deze verslagen worden vastgelegd in Esis.

Leg in het verzameldossier de volgende gegevens vast:

- Vermeld altijd datum, plaats, situatie en overige aanwezigen.
- Signalen die duidelijk maken welke zorgen u ziet, hoort of ruikt.
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten.
- Contacten over deze signalen.
- Stappen die worden gezet.
- Besluiten die worden genomen.
- Vervolgaantekeningen over het verloop.

Beschrijf signalen zo feitelijk mogelijk:

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld in overleg met de IB'er en/of door de directie.

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een medewerker, meld de signalen dan bij de direct leidinggevende, directeur-bestuurder of extern vertrouwenspersoon conform de *Wet Preventie en bestrijding van seksueel geweld en seksuele intimidatie in het onderwijs, artikel 4 Verplichting tot overleg en aangifte inzake zedenmisdrijven (meld- en aangifteplicht)*. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis

Besprek de signalen met een aandacht functionaris. Deze kan eventueel indien nodig advies aan Veilig Thuis vragen. Consultatie is - afhankelijk van de interne afspraken van de organisatie - mogelijk met de volgende collega's: de directie, de aandacht functionaris kindermishandeling (de intern begeleider, de psycholoog of de maatschappelijk werker), een collega uit dezelfde klas en/of de jeugdarts.

Om de leerling 'open' (niet anoniem) te bespreken met externe deskundigen is toestemming van de ouder(s) vereist. Indien je in het contact transparant en integer bent, is de kans groot dat over deze zaken een open gesprek mogelijk is. In de meeste gevallen wordt toestemming door de ouder(s) gegeven. Indien de ouder(s) weigert, is dit een zorgelijk signaal en moet het

worden meegenomen in de weging (stap 4). De leerling kan overigens anoniem worden besproken wanneer de ouder(s) geen toestemming heeft gegeven, maar dit verdient niet de voorkeur vanwege de eventuele vervolgacties.

Indien er ook maar enige twijfel is over de oorzaak van de situatie en/of eventuele mogelijke onveiligheid bij de leerling, moet advies worden gevraagd bij Veilig Thuis. Veilig Thuis kan een eerste weging maken of het terecht is dat wij ons zorgen maken over deze situatie en of er mogelijk sprake kan zijn van kindermishandeling of huiselijk geweld.

Na bespreking met een aandacht functionaris kan de ouder(s) worden uitgenodigd. Door de ouder(s) continu te betrekken en in overleg te treden, is de kans groter dat de ouder(s) gemotiveerd is om de situatie te verbeteren en/of hulp te aanvaarden.

Letselduiding: bij letsel moet advies gevraagd worden bij Veilig Thuis. Indien nodig kunnen zij iemand inschakelen die het letsel kan duiden. Wacht niet met letsel, maar handel direct.

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en ernstig geweld, kun je meteen advies vragen aan Veilig Thuis. Kom je daar, op basis van de signalen, tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan kun je zo nodig in hetzelfde gesprek een melding doen zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet. In noodsituaties kun je overigens ook contact zoeken met de crisisdienst van Veilig Thuis en/of de politie vragen om hulp te bieden.

Stap 3: Gesprek met de ouder (zie ook: in gesprek met ouder/verzorger)

In sommige gevallen kan er een gesprek met het kind of het kind en de ouders gezamenlijk worden gevoerd.

Besprek de signalen met de ouder:

1. Leg de ouder het doel uit van het gesprek.
2. Beschrijf de feiten die zijn vastgesteld en de waarnemingen die zijn gedaan.
3. Nodig de ouder uit om een reactie hierop te geven.
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen er gezien, gehoord en waargenomen is. In geval van een vermoeden van (voorgenomen) vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis) of eer gerelateerd geweld neemt u met spoed contact op met Veilig Thuis.
5. Leg het gesprek vast en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren en uit te wisselen over de ontwikkeling van de leerling, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bevestigd worden. Nodig de ouder expliciet uit tot het geven van zijn/haar mening en vraag door over leerling gerelateerde onderwerpen in de thuissituatie. Herkent de ouder de situatie? Hoe gedraagt de leerling zich thuis? Hoe reageert de ouder daarop? Hoe gaat het opvoeden thuis? Hoe reageert de leerling hierop? Hoe is de ontwikkeling van de leerling tot nu toe verlopen? Wat vindt de ouder daarvan? Hoe ervaart de ouder de opvoeding en zijn rol als ouder?

Breng de ouder na overleg met anderen op de hoogte. Informeer en wissel tijdens deze contacten continue uit over de ontwikkeling van de leerling en de zorgen die er zijn.

Indien een handelingsplan wordt ingezet voor de leerling, bespreek dit met de ouder. Bespreek ook tussentijds en na afloop de resultaten van het handelingsplan.

Indien de ouder de zorgen herkent kan een begin worden gemaakt met het onderzoeken van kansen en oplossingen. Daarnaast kunnen handelingsadviezen worden uitgewisseld voor in de klas en thuis.

Indien tijdens het gesprek met de ouder blijkt dat de zorgen een andere oorzaak hebben, wordt dit traject afgesloten. De leerling en de ouder worden binnen de interne zorgstructuur van de school verder begeleid.

Breng de ouder(s) na overleg met anderen op de hoogte. Informeer en wissel tijdens deze contacten continu uit over de ontwikkeling van de leerling en de zorgen die je hebt. Indien een handelings- of begeleidingsplan wordt ingezet voor de leerling, bespreek dit met de ouder(s). Bespreek ook tussentijds en na afloop de resultaten van het handelings- of begeleidingsplan.

Het doen van een melding bij Veilig Thuis zonder dat signalen zijn besproken met de ouder, is alleen mogelijk als:

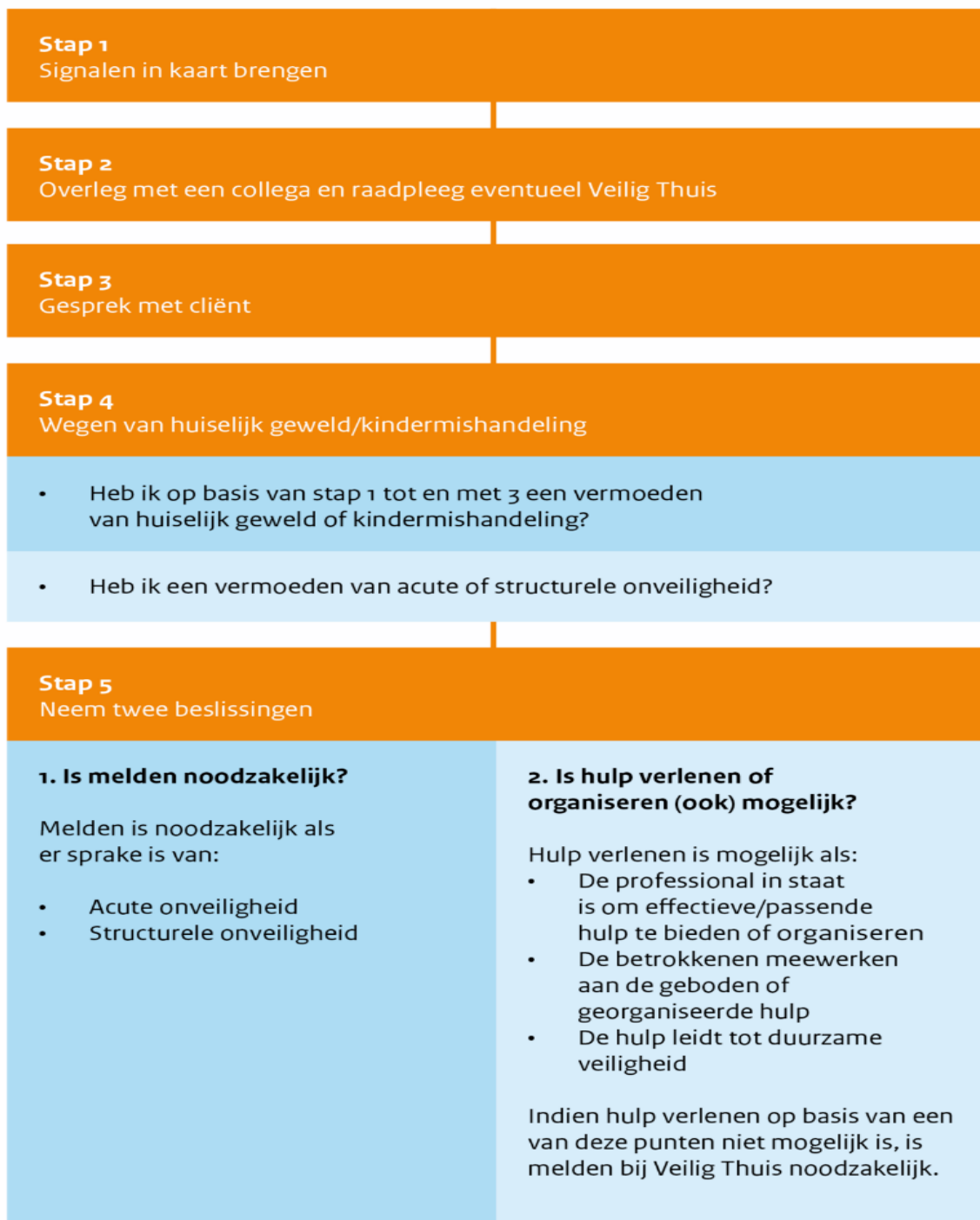
- De veiligheid van een kind, jezelf of collega's in gedrang is
- Je rol niet inwisselbaar is voor het gezin/kind

Bij het vragen van advies aan Veilig Thuis geldt dit niet, advies vragen mag altijd anoniem.

Stap 4 en 5: Wegen aard en ernst en beslissen melden bij Veilig Thuis en hulpverleners:

Ter ondersteuning van de beslissingen in stap 5 is in stappen 4 en 5 een afwegingskader toegevoegd (zie onderstaande 5 vragen). In stap 5 worden twee beslissingen genomen: het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en vervolgens, het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is. Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon vraagt zich op basis van de signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen. Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel school als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden.

Figuur 1: Stappenplan verbeterde meldcode

2.2 Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode (afwegingskader)

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen. Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de ouder het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Neem contact op met Veilig Thuis of de jeugdgezondheidszorg bij het maken van deze weging.

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen acute actie nodig. De doorlopen acties vastleggen in Esis en sluiten.

B: Ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

De directeur is op de hoogte in het geval het vermoeden door een medewerker wordt geconstateerd. Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (aandacht functionarissen/directie) is dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid of dat er sprake is van *disclosure*².

A: NEE : ga verder naar afweging 3.

B: JA OF TWIJFEL: direct Veilig Thuis anoniem consulteren of een melding doen. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen. Daarbij zijn de volgende aandachtspunten:

- *meld* je vermoeden bij Veilig Thuis. In de handleiding bij de meldcode is een checklist opgenomen voor het melden bij Veilig Thuis (paragraaf 16);
- *sluit* bij je melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die je meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- *overleg* bij de melding met Veilig Thuis wat je *na de melding*, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, *zelf* nog kunt doen om de leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

Besprek de melding vooraf met de ouder. Je kunt de melding ook bespreken met de leerling wanneer deze 12 jaar of ouder is.

- Leg uit waarom je van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
- Vraag de leerling en/of ouder uitdrukkelijk om een reactie.
- In geval van bezwaren van de leerling en/of ouder, overleg op welke wijze je tegemoet kunt komen aan deze bezwaren en leg dit in het document vast.
- Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om je leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in je afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen.
- Doe een melding indien naar ons oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de leerling en/of ouder over de melding kan worden afgezien:

- Als de veiligheid van de leerling, die van jezelf, of die van een ander in het geding is; of
- Als je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling en/of de ouder daardoor het contact met je zal verbreken.

Indien na enige periode onvoldoende verbetering zichtbaar is, is het van belang opnieuw contact op te nemen met Veilig Thuis en eventueel opnieuw een melding te doen. Veilig Thuis

² In de bijlage wordt een definitie en voorbeelden gegeven van acute en structurele onveiligheid en van *disclosure* (zie bijlage 4).

adviseert, indien nodig, meerdere keren contact op te nemen indien je onvoldoende verbetering of verslechtering ziet.

3. Hulp

Ben ik of een ketenpartner (bijvoorbeeld team jeugd/sociaal kernteam) in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE: melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder. Voor de aandachtspunten zie kopje 2.

B: JA: ga verder met afweging 4.

4. Hulp

Besprek met de ouder de verder te nemen stappen voor geadviseerde hulpverlening voor de leerling en/of de ouder. Geef informatie en maak afspraken over de eventuele indicaties die nodig zijn voor verdere hulp. Verwijs de ouder door en vraag daarna of de ouder is aangekomen bij de hulp.

Maak in de klas afspraken over begeleidings- en zorgbehoeften van de leerling. Stel een handelings- of begeleidingsplan op en voer dit uit. Deel de uitkomst van deze bespreking met de ouders.

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE: Melden bij Veilig thuis. Voor de aandachtspunten zie kopje 2.

B: JA: hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem een casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of herstel van de directbetrokkenen?

A: NEE: Melden bij Veilig thuis. Voor de aandachtspunten zie kopje 2.

B: JA: hulp afsluiten met vastgestelde afspraken over het monitoren van de veiligheid van betrokkenen.

2.3 Termijnen van de stappen

Er zijn geen termijnen beschreven per stap. De reden hiervan is dat het beschrijven van een tijdspad schijnveiligheid geeft. Elke situatie is anders en de medewerker zal een inschatting moeten maken op basis van ernst en (on)veiligheid van de situatie. Daarnaast zou een beschreven tijdspad uit moeten gaan van de meest ernstige, fatale vorm en situatie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Alle andere situaties zullen in datzelfde tijdspad moeten worden afgehandeld. Dit is niet mogelijk en doet geen recht aan de situatie van elk individu. Het is daarom dat wettelijk geen tijdspad is vastgelegd. In elke situatie van huiselijk geweld en kindermishandeling wordt opnieuw een inschatting gemaakt van de ernst en mate van spoed. Het is aan de aandacht functionaris (al dan niet in overleg met leidinggevende en de school) om effectief en verantwoord te handelen.

3. Privacy

Op 25 mei 2018 is de nieuwe privacywetgeving (AVG) van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dat geldt dus bijvoorbeeld voor de Wetten PO, VO, Leerplichtwet etc. De wet Meldcode gaat dus ook voor de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing.

4. Rollen en verantwoordelijkheden bij de Meldcode op de Josephschool

4.1 Bij Uitvoering

Signalering

De collega die op basis van zijn eigen waarnemingen of door informatie van derden het vermoeden heeft van huiselijk geweld of kindermishandeling brengt de signalen in kaart (m.b.v. overlegformulier met aandachtsfunctionaris) en bespreekt deze signalen tijdens een collegiale consultatie met de aandachtsfunctionaris.

- De aandachtsfunctionaris en de collega bespreken samen de volgende stap.
- De aandachtsfunctionaris raadpleegt indien nodig Veilig Thuis en koppelt terug naar de collega en de IB-er. De aandachtsfunctionaris stelt de directie op de hoogte.

Gesprek met ouders

Leerkracht van de betreffende leerling nodigt de ouders/verzorgers uit voor een gesprek met de aandachtsfunctionaris en de intern begeleider (IB-er). Op Josephschool worden deze twee functies ingevuld door aanpassen.

Vermoeden wegen

Indien er naar aanleiding van het gesprek **geen actie nodig** is wordt het dossier van de leerling gesloten. De IB-er maakt een verslag van het gesprek met ouders noteert de afspraken en volgt de leerling op reguliere wijze binnen de zorgstructuur van Josephschool.

4.2 Bij een sterk vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling

Aan de hand van het afwegingskader wordt de leerling besproken in een overleggroep. De overleggroep bestaat uit leerkracht, IB-er, directielid en aandachtsfunctionaris.

De overleggroep bespreekt of er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid. Indien dit het geval is doet de aandachtsfunctionaris of IB-er een melding bij Veilig Thuis.

De afwegingen hierna worden door de aandachtsfunctionaris of IB-er met Veilig thuis doorlopen. De aandachtsfunctionaris of IB-er zorgt voor de terugkoppeling naar de overleggroep. Op het moment van melden informeert de directeur het Bestuur (anoniem).

4.3 Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid

Indien er geen sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt binnen Josephschool gekeken welke mogelijkheden voor hulp er aanwezig zijn binnen het netwerk van de school.

De aandachtsfunctionaris of IB-er neemt hierover contact op met het lokaal team en/of Jeugdarts van de school. Indien blijkt dat organisatie van de hulp niet op korte termijn mogelijk is of niet voldoet aan de eisen van adequate hulp die nodig is, wordt alsnog een melding gedaan bij Veilig Thuis door de aandachtsfunctionaris of IB-er.

4.4 Geen acute onveiligheid of structurele onveiligheid

De melder (aandachtsfunctionaris of IB-er) koppelt terug naar de overleggroep en organiseert samen met de leerkracht een gesprek met de ouders/verzorgers. Besproken wordt of de betrokkenen de hulp aanvaarden die in gang is gezet en of zij bereid zijn zich actief in te zetten.

Bij Nee -> melden bij Veilig thuis

Bij Ja -> wordt de hulp in gang gezet en concrete afspraken gemaakt over de termijn en het effect. De melder draagt zorg voor de dossiervorming en als casemanager.

Indien hulp binnen de afgesproken termijn niet leidt tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of herstel van de direct betrokkenen wordt alsnog besloten om te melden bij Veilig Thuis. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de casemanager (aandachtsfunctionaris of IB-er).

Als de IB-er de melder is van de casus bij Veilig Thuis, functioneert de aandachtsfunctionaris op de achtergrond als consultant en gesprekspartner voor de IB-er. De aandachtsfunctionaris bewaakt de interne procedure van De Mariaschool met betrekking tot huiselijk geweld en kindermishandeling en ondersteunt de IB-er bij het traject.

Binnen de gehele casus houdt de aandachtsfunctionaris of IB-er de directie op de hoogte. Indien nodig kan de directie de aandachtsfunctionaris raadplegen voor advies.

4.5 Algemeen

- De aandachtsfunctionaris zorgt ervoor dat de Meldcode structureel jaarlijks op een teamvergadering wordt besproken.
- De aandachtsfunctionaris heeft jaarlijks een check met de directie over de meldcode.
- Alle meldingen worden opgenomen in het leerling dossier. De aandachtsfunctionaris of IB-er is hiervoor verantwoordelijk. Indien sprake is van een onterechte melding wordt dit teruggekoppeld naar de betrokkenen door de melder en wordt hiervan melding gedaan in het leerling dossier.
- De directie kan de aandachtsfunctionaris raadplegen voor advies maar blijft eindverantwoordelijk.

4.6 Bij implementatie

- De aandachtsfunctionaris heeft een belangrijke rol bij de implementatie van de meldcode op Josephschool. Zij draagt zorg voor het opstellen van het implementatieplan (zie uitgewerkt implementatieplan).

Bijlage 1 Signalenlijst kindermishandeling 4- tot 12-jarigen

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst bij een kind te herkennen zijn, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen.

Deze lijst is niet uitputtend, er kunnen zich andere signalen voordoen die hier niet vermeld staan. Ook kunnen signalen in deze lijst overlappen met signalen in de lijst van kinderen van 0 tot en met 4 jaar (bijlage 1) of de signalenlijst voor jongeren van 12 tot 19 jaar (bijlage 3).

De signalen die in deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd.

1. Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- Achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling;
- Schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling;
- Regressief gedrag;
- Niet zindelijk.

Relationele problemen

Ten opzichte van de ouders:

- Totale onderwerping aan de wensen van de ouders;
- Sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouders;
- Onverschilligheid ten opzichte van de ouders;
- Kind is bang voor ouders;
- Kind vertoont heel ander gedrag als ouders in de buurt zijn.

Relationele problemen

Ten opzichte van andere volwassenen:

- Bevriezing bij lichamelijk contact;
- Allemansvriend;
- Lege blik in de ogen en vermijden van oogcontact;
- Waakzaam, wantrouwend.

Relationele problemen

Ten opzichte van andere kinderen:

- Speelt niet met andere kinderen;
- Is niet geliefd bij andere kinderen;
- Wantrouwend;
- Terugtrekken in eigen fantasiewereld.

Gedragsproblemen

- Plotselinge gedragsverandering;
- Labiel, nerveus gespannen;
- Depressief;
- Angstig;
- Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos;
- Agressief;
- Hyperactief;
- Destructief;
- Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel;
- Vermoeidheid, lusteloosheid;
- Niet huilen, niet lachen;
- Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn;
- Schuld- en schaamtegevoelens;
- Zelfverwondend gedrag;
- Eetproblemen;
- Anorexia/boulimia;
- Slaapstoornissen;
- Bedplassen/broekpoepen.

2. Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- Blauwe plekken;
- Krab-, bijt- of brandwonden;
- Botbreuken;
- Littekens.

Verzorgingsproblemen (specifiek voor verwaarlozing)

- Slechte hygiëne;
- Onvoldoende kleding;
- Onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg;
- Veel ongevallen door onvoldoende toezicht;
- Herhaalde ziekenhuisopnamen;
- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg;
- Traag herstel door onvoldoende zorg.

Overige medische signalen

- Ondervoeding;
- Achterblijven in lengtegroei;
- Psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn, etc.).

3. Kenmerken ouders/gezin

Ouder-kind relatiestoornis

- Ouder troost kind niet bij huilen;
- Ouder klaagt overmatig over het kind;
- Ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind;
- Ouder toont weinig belangstelling voor het kind.

Signalen ouder

- Geweld in eigen verleden;
- Apathisch en (schijnbaar) onverschillig;
- Onzeker, nerveus en gespannen;

- Onderkoeld brengen van eigen emoties;
- Negatief zelfbeeld;
- Steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping');
- Afspraken niet nakomen;
- Kind opeens van school afhaken;
- Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen;
- Psychiatrische problemen;
- Verslaafd.

Gezinskenmerken

- 'Multi-probleem' gezin;
- Ouder die er alleen voorstaat;
- Regelmatig wisselende samenstelling van gezin;
- Isolement;
- Vaak verhuizen;
- Sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera;
- Veel ziekte in het gezin;
- Draaglast gezin gaat draagkracht te boven;
- Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen.

4. Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- Verwondingen aan genitaliën;
- Vaginale infecties en afscheiding;
- Jeuk bij vagina en/of anus;
- Problemen bij het plassen;
- Recidiverende urineweginfecties;
- Pijn in de bovenbenen;
- Pijn bij lopen en/of zitten;
- Seksueel overdraagbare ziekten.

Relationele problemen

- Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder.

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag:

- Excessief en/of dwangmatig masturberen;
- Angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact;
- Niet leeftijdsadequaat seksueel spel;
- Niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit;
- Angst om zich uit te kleden;
- Angst om op de rug te liggen;
- Negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam;
- Schrikken bij aangeraakt worden;
- Houterige motoriek (onderlichaam 'op slot');
- Geen plezier in bewegingsspel.

5. Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragproblemen

- Aggressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader of moeder (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan);
- Opstandigheid;
- Angst;
- Negatief zelfbeeld;
- Passiviteit en teruggetrokkenheid;
- Zichzelf beschuldigen;
- Verlegenheid.

Problemen in sociaal gedrag en competentie:

- Wantrouwen ten aanzien van de omgeving;
- Gebrek aan sociale vaardigheden.

6. Signalen die specifiek zijn voor het syndroom van Münchhausen by Proxy (MBPS)

Het syndroom Münchhausen by Proxy (MBPS) is een ernstige vorm van kindermishandeling. Degene met dit syndroom (vaak moeder), komt liefdevol en bezorgd over, zoekt zeer regelmatig intensieve medische hulp voor een kind, maar is zelf degene die het kind bewust ziek maakt. Dit door toediening van middelen, het toebrengen van verwondingen of infecties. MBPS kan zeer ingrijpende vormen aannemen: ca. 10% van de kinderen overlijdt aan de gevolgen van MBPS. Signalen die kunnen duiden op het betreffende syndroom zijn o.a.:

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld;
- Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen;
- Symptomen verdwijnen wanneer ouder en kind worden gescheiden;
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek;
- De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aandringt;
- Voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen;
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulpen, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie;
- Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten;
- De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis;
- Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden;
- Vaak van arts wisselen.

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan MBPS, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze ontlast worden van de zorg voor hun kind, terwijl MBPS-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

7. Signalen die kunnen duiden op een gerelateerd geweld

- (Structureel) verzuim, mogelijk gestimuleerd door ouders;
- Verminderde prestaties;
- Verzoek om verlengde vakantie;
- Te laat terugkeren uit land van herkomst;
- Opzien tegen komende vakantie;
- Gehaald/gebracht worden en/of surveillance door broers of neven op school/werk, niet zelfstandig mogen reizen;

- Sociale isolatie/ verbreking vriendschappen zonder duidelijke reden;
- Verandering van kleding, van modern naar traditioneel of andersom;
- Algehele gedragsveranderingen (zie ook gezondheid en gedrag);
- Er wordt geroddeld over een meisje op school en/ of haar broers/neven hebben veel ruzie over haar;
- Deelname aan school/werkuitjes zeer beperkt, na werk/school weinig uitlooptijd, geen flexibiliteit;
- Dubbelleven, groot verschil in gedrag tijdens/buiten school.

8. Signalen die kunnen duiden op loverboyproblematiek

- Plotselinge afwijkende normen en een plotselinge obsessie met seks;
- Plotselinge belangstelling voor bepaalde jongens, veel nieuwe contacten, gaat om met 'ouderen';
- Extra sociaal wenselijk opstellen (om toch maar niet te veel op te vallen);
- Weinig of steeds minder binding met thuis;
- Wisselt snel van emoties, is weinig flexibel, ziet niet hoe situaties kunnen veranderen;
- Vermoeid en vermagerd (vaak 's avonds en 's nachts hard werken);
- Verandering qua kleding, make-up; vaak heel verzorgd en erg uitdagend uiterlijk;
- Psychosomatische klachten (schreeuw om aandacht);
- Zelfverwonding (verbergen of er mee te koop lopen);
- Lage zelfwaardering, weinig realistisch zelfbeeld;
- Makkelijk beïnvloedbaar, durft/kan geen grenzen aangeven;
- Depressief;
- Drinkt, blowt, eet slecht;
- Veel geld of dure spullen (via loverboy);
- Extreem uitgaansgedrag (in werkelijkheid haar werkplek);
- Veel op straat rondhangen: daar zijn vrienden die de leemte van thuis opvullen;
- Overdreven vrolijk (maskeren wat er werkelijk speelt);
- Veel terugtrekken, plotselinge huilbuien, woede-uitbarstingen;
- Overdreven verhalen vertellen: stoer doen, zoeken naar aandacht;
- Op verschillende plekken totaal ander gedrag vertonen (verschillende werelden);
- Onregelmatig schoolbezoek: andere bezigheden, is te moe na werkzaamheden;
- Thuis veel problemen;
- Vertoont wegliepgedrag;
- Vermijdt het onderwerp prostitutie of projecteert op anderen.

Bijlage 2 Checklist signalen

Naam leerling(e):

Leeftijd:

School:

Groep:

Materiële omstandigheden

- ☐ Er zijn problemen betreffende de woning waarin de leerling woont.
- ☐ De leerling krijgt onvoldoende materiële verzorging of er is sprake van onvoldoende investering in algemeen gangbare uitgaven.
- ☐ Het gezin/de leerling heeft financiële problemen of is afhankelijk van een uitkering en/of anderen.
- ☐ Het gezin/de leerling woont in een buurt die ontoereikend of onveilig is voor het grootbrengen/ opgroeien van leerlingen.
- ☐ Het gezin/de leerling heeft geen vaste woon- of verblijfplaats of verhuist vaak.

Gezondheid, lichamelijk functioneren, seksualiteit en verzorging

Het leefgebied 'Gezondheid' betreft de lichamelijke en de geestelijke gezondheid van de leerling en/of de ouder(s) en het functioneren en de ontwikkeling van de leerling.

- ☐ De leerling heeft problemen of een stoornis op het gebied van het emotionele en/of sociale functioneren en/of het gedrag.
- ☐ Risicovol gedrag van de ouder(s) en/of inadequate lichamelijke en medische verzorging die de (ongeboren) jeugdige kan schaden.
- ☐ De leerling heeft (onverklaarbaar) letsel en/of lichamelijke klachten die op kindermishandeling of jeugdprostitutie kunnen wijzen.
- ☐ De leerling is minderjarig en (aanstaand) ouder.
- ☐ Er is sprake van middelenmisbruik (alcohol, drugs, medicatie), gok- of computerverslaving bij de leerling en/of de ouder(s)/ander gezinslid.

☐ De ouder (of een ander gezinslid) heeft fysieke/zintuiglijke problemen en/of handicaps, sociale, emotionele, cognitieve of gedragsproblemen en/of een specifieke emotionele, gedrags- of persoonlijkheidsstoornis.

☐ Ingrijpende gebeurtenissen (life events).

Opvoeding & gezinsrelaties

Het leefgebied 'Opvoeding & Gezinsrelaties' betreft de pedagogische en relationele condities in het gezin waarin de leerling opgroeit.

☐ Er is onenigheid binnen het gezin of tussen de ouders en/of de relatie tussen jeugdige en ouders is problematisch.

☐ De leerling is slachtoffer van kindermishandeling.

☐ De ouders hebben problemen in de opvoeding van de leerling en/of er zijn factoren die het ouderschap bemoeilijken.

☐ Er is sprake van een civielrechtelijke kindbeschermingsmaatregel.

☐ Er zijn problemen met veranderingen in de gezinssamenstelling (die voor instabiliteit in het gezin zorgen).

☐ Er is sprake van hulpverlening aan een gezinslid vanwege ernstige problematiek.

☐ Een ander gezinslid dan de leerling is betrokken bij criminele activiteiten.

Onderwijs & Kinderopvang

Het leefgebied 'Onderwijs & Kinderopvang' betreft het onderwijs, kinderopvang en/of gastouderopvang. Daarnaast gaat het ook om de omstandigheden die de onderwijssituatie van het kind kunnen beïnvloeden.

☐ Het kind heeft problemen in het cognitief functioneren, leren en schoolprestaties.

☐ Het kind is van school/kinderopvang/gastouderopvang gestuurd.

☐ Het kind wisselt veelvuldig van school.

☐ Het kind is leerplichtig en gaat niet naar school.

☐ Kenmerken van de dagbesteding die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.

- ☐ Kenmerken van onderwijs, kinderopvang, gastouderopvang en/of betrokkenheid ouder(s) die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.

- ☐ Kenmerken van opleiding/werk/betrokkenheid ouder(s) die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.

Sociale omgeving buiten het gezin

Het leefgebied 'Sociale omgeving buiten het gezin en de school' betreft de omgeving (en met name de relaties in die omgeving) van de leerling buiten het gezin en buiten school/werk en het gedrag van de leerling in die omgeving. Dus bijvoorbeeld de kwaliteit van vriendschapsrelaties, het gedrag van de leerling (en evt. overlast/criminaliteit) op straat en openbare plekken (kinder- en jongerenwerk in buurthuis, winkels, cafés, etc.).

- ☐ Er is sprake van een gebrekkig(e) (interactie met het) sociaal netwerk van de ouders en/of de leerling heeft geen hobby's of interesses.
- ☐ De leerling en/of ouders maken geen of weinig gebruik van (sociale) voorzieningen en/of zijn onbereikbaar voor voorzieningen en/of zijn zorgwekkende zorgmijders.
- ☐ De leerling en/of zijn ouders ervaren uitsluiting, discriminatie of intimidatie/pesterij als gevolg van het behoren tot een specifieke groep.
- ☐ De relatie tussen de leerling en leeftijdsgenoten en/of volwassenen is problematisch.
- ☐ De leerling en/of zijn ouders hebben in de leefomgeving gedragsproblemen of zijn betrokken bij criminele activiteiten.
- ☐ De leerling is slachtoffer van criminaliteit.
- ☐ De leerling is makkelijk beïnvloedbaar door anderen en daardoor kwetsbaar.

Specifieke en andere signalen

Probleembeschrijving

Waar maakt u zich zorgen over? Wat neemt u concreet waar aan problemen bij de leerling, op school, in gezin of sociaal netwerk? Hoe vaak en in welke situatie(s) doet het probleem zich voor? Hoe lang speelt het probleem al? Omschrijf duidelijk de kern van het probleem dat aangepakt moet worden.

Eerdere of lopende aandacht, onderzoek, hulp of begeleiding

Wat heeft de school nu of eerder gedaan om het probleem aan te pakken, de situatie te veranderen?

Heeft een externe organisatie nu of eerder iets gedaan om de probleemsituatie te veranderen?

Indien er een diagnose is gesteld, geef aan welke.

Wat heeft de leerling in uw optiek nodig aan ondersteuning, zorg of hulp?

Ziet u bij de leerling, school, gezin en/of sociaal netwerk aangrijpingspunten om de probleemsituatie aan te pakken?

Bijlage 3 Melding bij het Veilig Thuis Haaglanden en stappenplan

Inleiding

Beschrijf aan de hand van de aandachtspunten de situatie voor zover u bekend en van toepassing. De aandachtspunten zijn helpend, maar ook leidend in het geven van de beschrijving per specifiek domein.

Algemeen

Gegevens van de melder:

- Naam, adres, telefoon
- Relatie tot de betrokkenen
- Aanleiding en reden om nu te melden
- Vraag en verwachtingen
- Datum van de bespreking/aankondiging van de melding
- Zijn ouders/verzorgers op de hoogte van de melding, mondeling of schriftelijk
- Reactie ouder(s)/verzorgers.

Gezinsgegevens

Gegevens van de ouders/verzorgers (naam, adres(sen) en telefoon, burgerlijke staat).

Gegevens van de leerling(n) (naam, geboortedatum, geslacht, adres, telefoonnummer, ouderlijk gezag).

Vermoedelijke mishandeling

De aard, de ernst en het verloop (is er een toename in ernst; is er sprake van escalerende problematiek); frequentie (incidenteel/structureel). Informatie zo concreet mogelijk, gebaseerd op eigen waarneming en indrukken.

Beschrijving:

Jeugdige

Psychosociaal functioneren; lichamelijke gezondheid en letsel; ontwikkeling; bijzonderheden (bv. handicaps, ziekte).

Beschrijving:

Opvoeding/verzorging

Bescherming en veiligheid; basale verzorging; emotionele warmte (ondersteuning); regels en grenzen; stimulering; stabiliteit.

Beschrijving:

Ouders

Pedagogische kennis en vaardigheden; persoonlijk functioneren; beschikbaarheid (fysiek/emotioneel); voorgeschiedenis; partnerrelatie (duurzaamheid, klimaat).

Beschrijving:

Gezin en omgeving

Gezinssamenstelling; gezinsklimaat (warm, kil, betrokken, loszand gezin, kluwengezin, aanpassend aan omgeving, eigen waarden en normenpatroon); de sociaaleconomische situatie; ingrijpende gebeurtenissen; sociaal netwerk (familie/professioneel) zowel voor jeugdige als gezin; de sociaal-culturele context.

Beschrijving:

Hulpverlening

Geschiedenis: welke hulp is er al geboden?

Huidige hulp: welke hulp is er nu aanwezig? Veranderings(on)mogelijkheden van ouders; motivatie ouders/jeugdige.

Beschrijving:

Belangrijke adressen:

Geef hier een vermelding van de relevante adressen van de leerling(n) en ouders: School; huisarts; consultatiebureau; kinderopvang, hulpverlenende instanties (zoals: AMW, GGZ, verslavingszorg); andere relevante instanties en ondersteunende contacten.

Beschrijving:

Datum melding:

Bijlage 4 Acute en structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid

Definitie: Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Toelichting

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.

Voorbeelden

- Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.
- (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.
- Poging tot verwurging.
- Wapengebruik.
- Geweld tijdens de zwangerschap.
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.
- Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.
- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.
- Vrijheid beperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene.
- Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken.
- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.

Structurele onveiligheid

Definitie: Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.

Toelichting

Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Voorbeelden

- Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/ of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.

- Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger.
- Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.
- Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties.
- Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders.
- Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben.
- Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden.

Disclosure

Definitie: Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Toelichting

Als een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden.

Let op:

Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/verzorgers bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partnerstalking, huwelijksdwang, mensenhandel, eengerelateerd geweld en oudermishandeling.

Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer. Bij de keuze voor wel of niet melden staat de veiligheid van het slachtoffer altijd voorop.

Bijlage 5 Adressen en websites algemeen

Veilig Thuis

0800 - 2000

<http://www.vooreenveiligthuis.nl/> en <http://www.veiligthuishaaglanden.nl>

Jeugdbescherming West

<http://jeugdbeschermingwest.nl/>

GGD Nederland

www.ggd.nl

GGZ (volwassen en jeugd)

www.ggznederland.nl

JSO-expertisecentrum voor jeugd, samenleving en ontwikkeling

0182 - 547888

www.jsn.nl

Nederlands Jeugd Instituut

www.NJI.nl

Onderwijsinspectie

www.onderwijsinspectie.nl

Politie (ook sociale jeugd- en zedenzaken)

0900 - 8844 (geen spoed)/112 (spoed)

www.politie.nl

Raad voor de Kinderbescherming

www.rvdk.nl

Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW)

www.mogroep.nl

MEE

www.mee.nl

Centrum voor Jeugd en Gezin

www.cjg.nl en www.samenwerkenvoordejeugd.nl

Dessaur Trainingen

www.dessaurtrainingen.nl

Zorgadviesteam, landelijk steunpunt (ZAT)

www.zat.nl

Belangrijke informatie

Informatie over de meldcode (via rijksoverheid)

www.meldcode.nl

Informatie over de Verwijsindex Risicojongeren

www.verwijsindex.nl

Informatie over de aanpak kindermishandeling

www.aanpakkindermishandeling.nl

Informatie over huiselijk geweld

www.huiselijkgeweld.nl

Informatie over Seksueel Geweld

www.seksueelmisdrijf.nl

Informatie over meisjesbesnijdenis

www.meisjesbesnijdenis.nl

Informatie over het Vlaggensysteem

www.movisie.nl

Informatie over het Gerelateerd Geweld

www.rijksoverheid.nl

Bijlage 6 De DESSAUR-methode

Als je zover bent dat je vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld hebt signaleerd bij kinderen en je collega's geraadpleegd hebt, dan is het tijd om, mits de situatie dat toelaat, je zorgen te bespreken met het kind, de ouders of verzorgers. Hoe eerder je dit gesprek aangaat, hoe makkelijker het is. Dus stel het gesprek niet uit, houd de drempel laag om erover te beginnen. Het doel van zo'n gesprek is je zorgen op tafel leggen en ontdekken wat er precies aan de hand is. Je vergaart informatie door nieuwsgierig te zijn. Ga dus op zoek naar het verhaal áchter de signalen. Daarvoor is het belangrijk dat je gesprekspartner, het kind of een ouder, jou vertrouwt en zich vrij voelt om openlijk te spreken. Om dat te creëren zijn er technieken en richtlijnen die je hierbij helpen.'

'Hoe zorg je ervoor dat je vertrouwen opbouwt en dat broze vertrouwen tijdens een gesprek niet beschaamt? Je bent zelf wellicht ook zenuwachtig, je wilt de ander misschien geruststellen en advies geven. Maar in een zorggesprek is het vaak juist belangrijk om je ideeën, adviezen en oordelen achterwege te laten. Het is belangrijk om een open gesprek te voeren, waarbij je concreet, direct en transparant bent. Om dat inzichtelijk te maken is de DESSAUR-methode ontwikkeld:'

D – Doel noemen
E – Expliciet maken van zorgen
S – Stel vragen en vat samen
S – Stiltes laten vallen
A – Aandachtig luisteren
U – Uitleggen en informeren
R – Rond af

D = *Doel noemen*

Je start het gesprek open en helder, waarbij je concreet het doel van het gesprek noemt. Namelijk: je maakt je zorgen en wilt deze delen met je gesprekspartner. Je bent nieuwsgierig naar hoe de ander tegen die zorgen aankijkt.

E = *Expliciet maken*

Je hebt geen geheime agenda of tactiek, maar bent eerlijk en transparant. Je noemt je zorgen expliciet en draait er niet omheen. Heb je meerdere zorgen? Benoem ze dan gelijk allemaal. Dan weet iedereen waar hij aan toe is. Start het gesprek bijvoorbeeld door te zeggen: "Ik heb 3 zorgen die ik graag met je wil delen, en die leg ik maar meteen op tafel". Bekijk hier mijn videoblog over transparantie.

S = *Stel vragen en vat samen*

En dan het liefst open vragen. Wees nieuwsgierig naar het verhaal van de ander en vraag naar de beleving. Stel vragen waarmee je meer informatie krijgt zoals wie, wat, welke, wanneer, waar en hoe. Vermijd 'waarom', omdat je vooral boven tafel wilt krijgen wat er precies speelt. Door te vragen naar het waarom schieten mensen vaak in de verdediging, en slaan ze dicht. Dat kun je voorkomen door het gesprek open te houden.

S = *Stiltes laten*

Stiltes zijn belangrijk om je gesprekspartner de tijd te geven om na te denken en te reageren. Ook voor jezelf is een stilte prettig om je gedachten te ordenen en rust in te bouwen. Bekijk hier mijn videoblog over stiltes.

A = *Aandachtig luisteren*

Het klinkt als een open deur, maar aandachtig luisteren is moeilijker dan je denkt! Stel je écht open voor de ander en luister goed. Laat OMA maar thuis: Oordelen, Mening en Adviezen, want die zetten de ander al gauw 'op slot'. Om zeker te weten of je het goed begrepen hebt kun je steeds een kernachtige samenvatting geven, die de ander kan bevestigen of eventueel bijstellen. Zo kan jij weer verder met doorvragen: "vertel daar eens wat meer over?" Misschien ken je het begrip LSD[...]

U = *Uitleggen en informeren*

Leg uit waarom je zorgen hebt, welke verbanden er tussen die zorgen bestaan en wat de mogelijkheden zijn om er iets aan te doen. Gebruik psycho-educatie om dit te

verduidelijken, bijvoorbeeld door uit te leggen: "we weten van kinderen die grensoverschrijdend gedrag meemaken dat ... en ik zie bij uw kind dat"

R = Rond af

Sluit het gesprek even duidelijk af als het begon. Maak een concrete vervolgspraak.

Bijlage 7 Methodiek Vlaggensysteem

Seksueel grensoverschrijdend gedrag door en met kinderen baart opvoeders en professionals zorgen. Wanneer gaat het om grensoverschrijdend gedrag of is het 'gezond' experimenteelgedrag?

Leonie (15 jaar) vindt pijpen geen seks. Hamed (12 jaar) heeft fantasieën over mannen en maakt zijn eerste afspraak met een oudere jongen via de chat. Paula (9 jaar) vraagt jongens via webcam om hun piemel te laten zien. Soheila (17 jaar) wil door de groepsleider voorgelicht worden over anale seks.

Het huidige 'Vlaggensysteem' is een methode om seksueel gedrag van kinderen en jongeren van nul tot achttien jaar bespreekbaar te maken, correct in te kunnen schatten of het om gezond of grensoverschrijdend seksueel gedrag gaat en hierop adequaat te kunnen reageren.

Wanneer gaat seksueel gedrag over de grens? Wanneer hoort het nog bij de leeftijd of ontwikkeling en is het acceptabel experimenteelgedrag en wanneer niet meer?

Het uiteindelijke doel van het Vlaggensysteem is een bijdrage te leveren aan het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag onder en ten aanzien van kinderen en jongeren.

Het Vlaggensysteem werkt aan het vergroten van de competenties van iedereen die met kinderen/jongeren werkt, zodat zij beter kunnen omgaan met seksueel (grensoverschrijdend) gedrag. In het RAAK-Pro project "Gezond seksueel gedrag in de residentiële jeugdzorg: duurzaam verbeteren van professioneel handelen" wordt het Vlaggensysteem op basis van wetenschappelijk onderzoek doorontwikkeld, zodat de methode toepasbaar wordt voor de specifieke context van de residentiële jeugdzorg. We hanteren voor het RAAK-Pro project de werktitel "Gezond seksueel gedrag RJ" en voor de door te ontwikkelen methode "Vlaggensysteem RJ". Het Vlaggensysteem is ontwikkeld door Sensoa in samenwerking met Movisie

Inschatten van seksueel gedrag

Voor het inschatten van seksueel gedrag van kinderen en jongeren wordt gebruikgemaakt van zes criteria en een normatieve lijst. In de normatieve lijst worden voorbeelden van seksuele activiteiten en gedragingen per leeftijdscategorie beschreven. Of een activiteit of gedraging aanvaardbaar is, wordt bepaald aan de hand van zes criteria: wederzijdse toestemming, vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, leeftijds- en ontwikkelingsadequaat, contextadequaat/passend bij de situatie en zelfrespect.

De mate waarin de activiteit of gedraging aanvaardbaar of grensoverschrijdend is, wordt weergegeven met vier vlaggen:

1. Groene vlag – aanvaardbaar seksueel gedrag
2. Gele vlag – licht grensoverschrijdend seksueel gedrag
3. Rode vlag – ernstig grensoverschrijdend seksueel gedrag
4. Zwarte vlag – zwaar seksueel grensoverschrijdend gedrag

Bespreekbaar maken van seksueel gedrag

Binnen teams kunnen de zes criteria en de normatieve lijst gebruikt worden om te discussiëren over seksuele activiteiten en gedragingen en de manier waarop daarmee kan worden omgegaan.

Bron: <http://gezondseksueelgedragrj.nl/kennis/vlaggensysteem/>

Bijlage 8 Criteria Vlaggensysteem

Criteria	Groene vlag	Gele vlag	Rode vlag	Zwarte vlag
Wederzijdse toestemming of consent	Duidelijke wederzijdse toestemming (plezier)	Onduidelijke wederzijdse toestemming	Geen wederzijdse toestemming	Herhaalde afwezigheid van wederzijdse toestemming
Vrijwilligheid	Vrijwillig (afwezigheid van dwang)	Lichte dwang of druk	Gebruik van manipulatie, chantage, macht	Herhaaldelijk gebruik van agressie, geweld of ermee dreigen
Gelijkwaardigheid	Evenwaardige partners	Lichte ongelijkheid in maturiteit, leeftijd, intelligentie, etc.	Grotere ongelijkwaardigheid	Herhaaldelijk grote ongelijkwaardigheid
Leeftijds- en ontwikkelingsadequaat	Minstens 20% van de kinderen en jongeren vertonen dit gedrag Specifieke ontwikkelingstaak	Gedrag van iets jongere of iets oudere kinderen of jongeren	Gedrag van kinderen of jongeren met groter leeftijdsverschil	Gedrag van kinderen of jongeren met groot leeftijdsverschil
Contextadequaat	Gedrag stoort niemand	Gedrag is licht aanstootgevend (onbeleefd)	Gedrag is erger aanstootgevend (kwetsend of beledigend)	Gedrag is zwaar aanstootgevend (shockerend)
Zelfrespect	Gedrag is niet zelfbeschadigend of is goed voor het zelfrespect	Gedrag kan zelfbeschadigend zijn	Gedrag heeft fysieke, emotionele of psychologische schade als gevolg	Heeft zware fysieke, emotionele of psychologische schade als gevolg

Nb: Er is een aanvulling op het vlaggensysteem 'buiten de lijnen' deze is bekend bij de aandachtsfunctionarissen die een cursus hebben gevolgd met dit onderwerp.